

Meghatározó az ország gazdaságában

Tovább fejlődött a fővárosi ipar

**Beszélgetés Bozsó Lászlóval,
a Budapesti Pártbizottság titkárával**

Budapest ipara az ország gazdaságában meghatározó. Csupán egyetlen példa: hazánk ipari exporttermékeinek fele a főváros üremeiben, gyáraiban készül. Az értékes eszközök sokasága, az ipari tradíció, a jelentős tudományos háttér, a felkészült szakmunkásgárda olyan kincs, amellyel élni, s amelyet kamatoztatni kötelesség. Bozsó Lászlóval, a Budapesti Pártbizottság titkárával arról beszélgettünk: a múlt években hogyan felelt meg a várakozásnak a fővárosi ipar; miként igazodik napjainkban a megváltozott gazdasági feltételekhez; előnyös adottságait sikerül-e a legésszerűbben kibontakoztatni?

— Nemcsak a több mint kétszáz ezer kommunistának, hanem a főváros egész lakosságának életében nagy fontosságú esemény lesz a budapesti párttervezet. Ez a tanácskozás a főváros fejlődésének átfogó vizsgálatát végzi majd el. Ebben, bizonyos, fő helyet kap majd a gazdasági tevékenység. Mírók lehet számot adni?

— A legutóbbi párttervezet letéte óta a nehezebb, bonyolultabb gazdasági feladatok között tovább gyorsodott a város, új létesítmények készültek el. Budapest ipari vállalatai és szövetkezetei nagy erőfeszítéseket tettek a termelés bővítésére, a gazdálkodás javítására. Az ötödik ötéves tervidőszak eddigi négy évében 15 százalékkal emelkedett a termelés. Az adatnál fontosabb a tendencia:

a múlt években a lehetőségek határai között a budapesti ipar lépést tudott tartani a gazdasági, technikai fejlődéssel, több ágazatban új tech-

nológiákat honosítottak meg, modern berendezések dolgoznak.

— A fejlődés egyik jellemző mutatója a termelékenység...

— A termelés bővülésének forrása a múlt években kizárólag a nagyobb termelékenység volt. Több éves kedvező folyamatról van szó: bár lassúbb a termelés emelkedésének üteme, az egy foglalkoztatóra jutó érték évente 4,5–5 százalékkal emelkedett.

— Mérhető-e már a termékszerkezet változása?

— A budapesti ipar termelési ágazati és termékszerkezeti változását meghatározták a központi fejlesztési programok. Ebben jó eredményekről számolhatunk be. Egyenlően viszont a fejlődés a vállalatok kezdeményezéséből eredő korszerűsítésben, a termékválaszték gazdaságos szűkítésében, a jó minőségű, versenyképes áruk arányának növelésében. Kéves ma még az olyan termékcsoport, amely műszakilag, gazdaságilag egyaránt korszerű. Összegezve:

a szerkezet korszerűsítése elkezdődött, de még nem kapott olyan helyet az irányító szervezetek, s a gyárak munkájában, mint ahogy azt a nép-

gazdaság követelménye indokolná.

— Hasonlóan sokszor emlegetett fogalom a minőség.

— Változatlanul nemcsak gyakran beszélünk róla, hanem sok gondot is okoz. Például: a könnyűipari gyárainkban a gyenge minőségűből származó veszteségek aránya a múlt években meghaladta a tíz százalékot. A veszteségek oka az alapanyagok változó minősége, a technológia alacsony színvonala, esetenként a gyenge szakmai munka. Kevesebb a hiba a gépiparban és a vegyiparban. Az ismert fogyatékoságok az exportra is hatnak; sok gépipari termék kivételének bővítését például a javító- és a szervizhálózat hiánya korlátozza.

— Az exportot említette: hogyan értékelhető a budapesti gyárak külkereskedelmi munkája?

— Előnyös, hogy az önálló külkereskedelmi jogú üzemekben fejlődtek azok a módszerek, amelyek hosszabb távra is megalapozzák a forgalom bővítését.

Dolgozik már jó néhány közös vállalat, mind többen kötnek fővállalkozási szerződést, komplett rendszereket, berendezéseket szállítanak. A legtöbb gyárban készítették rövidebb és hosszabb távra szóló külkereskedelmi tervet. Vannak azonban kedvezőtlen tapasztalataink is: még mindig nem kellő az összhang a külkereskedelmi és a termelő vállalatok között, lassú az információcseré, nem tökéletes az ármunka.

(Folytatás a 3. oldalon)

Legyen együtt értékes termék, kiváló szakember és technika

Beszélgetés Bozsó Lászlóval, a Budapesti Pártbizottság titkárával

(Folytatás az 1. oldalról.)

— A fővárosi ipar termelésének bővülése — a növekedési ütem — egy-két százalékkal elmarad az országos átlagtól. Mi ennek az oka?

— A növekedés üteme önmagában nem fejezi ki a gazdaság fejlődését, korszerűségét. S ha lassabban is bővül az ipar, ez nem baj, ha közben csökken a gazdaságtalan termelés. Vagyis: ha javul a munkaerő-gazdálkodás, a technológiai fegyelem, kevesebb gazdaságtalan, nehezen értékesíthető termék készül, zökkenőmentesebb a gyárak között az együttműködés, gyorsabb a fővárosi ipar rekonstrukciója. Kedvező, hogy egyes ágazatokban, amelyek különösen fontosak — gép, gépi berendezések, közlekedési eszközök, villamosság és -készülékek gyártása, híradás- és vákuumtechnikai, műszer- és vegyipar — az átlagosnál gyorsabban nő a termelés.

A szabályozók

— A szigorúbb gazdasági szabályozók még a gyorsan fejlődő iparágak néhány vállalatának is okoztak pénzügyi gondokat.

— Tény, hogy a múlt év első felében sok vállalat és szövetkezet pénzügyi helyzete romlott. Néhány üzem tartós fizetési zavarokkal küzdött. A pénzhányt előidéztek okok sokrétűek. A veszteséges, a részesedési vagy fejlesztési alaphiányos vállalatok felülvizsgálják gazdálkodásukat. Néhány nagyvállalat ügyével az Állami Tervbizottság is foglalkozott. A fővárosban ilyen volt például a Csepel Vas- és Fémművek, az Egyesült Izzó, az Ikarus, a Mediocor. Ezek a vállalatok pénzügyi segítséget is kaptak. De túl ezen: saját munkájukkal érték el, hogy a legtöbb gyár már jó úton halad. Most arra számítunk, hogy az új szabályozórendszer feltételei között az idén más üzemek juthatnak hasonló helyzetbe. A szabályozók tehát alkalmasak rá, hogy feltárják a gazdaságtalan termelést. Ezért a vállalatok vezetőinek kötelességük a szabályozókat úgy értelmezni, hogy azok nem a gyárak érdekei ellen hatnak, hanem a gazdálkodás javításának ösztönzői.

— Az idei évet említette. Hogyan készült fel Budapest ipara az 1980-as esztendőre?

— A Központi Bizottság 1979. december 6-i ülése után a Budapesti Pártbizottság megtárgyalta a legfontosabb fővárosi feladatokat, felkészítettük a kerületi és az üzemi pártbizottságokat sajátos, helyi teendőik kijelölésére. Elmondhatom: a kerületi pártbizottságok valóban a legfontosabb gazdaságpolitikai feladatokra irányították a figyelmet, az egyensúly javításától kezdve a takarékos gazdálkodásig. Hasonlóan jó munkát végeztek a munkahelyi, az üzemi pártbizottságok. Amit mindenütt sürgettek:

ne késlekedjünk a helyes döntések után a gyakorlati megvalósítással. Több helyen megfogalmazták: a munkahelyi fegyelem szoros kapcsolatban van az állampolgári fegyelemmel, s ha ebben javulást kívánunk elérni, akkor mindkettőben szigorúbb rendszabályokra, s ezekhez való jobb alkalmazkodásra van szükség.

Kedvező folyamatok

— Milyen gazdálkodási feltételek középette kezdték az évet a fővárosi üzemek?

— Érezhető némi bizonytalanság, s ez reális okra vezethető vissza. Az év kezdetekor elsősorban az árrendszer változásáról hiányzott a szükséges információ, s a tervezés előkészítésében ez éreztette hatását. Bizonytalanságot tapasztaltunk a bér- és jövedelempolitika, az értékesítés tervezésében, abban, hogy milyen nyereséget lehet majd elérni, s ebből mennyit elosztani.

— Mondhatjuk, hogy a múlt évben tapasztalt kedvező tendenciák az idén folytatódnak?

— Látunk biztató jeleket, amelyek arra mutatnak: a gazdálkodásban megindult előnyös folyamatok kiteljesednek. Sok példát említhetünk: gyáraink határozottan töreksenek a gazdaságtalan export visszaszorítására, mindinkább gyakorlattá válnak az ipari-kereskedelmi társulások, amelyek a fejlesztéstől az értékesítésig megteremtik a közös érdekeltiséget. Az idén mintha magasabb színvonalú lenne az ármunka; jobb árakat érnek el a gyárak a szerződéskötésekben. Sok a jó példa az import hazai anyagokkal való pótlására is. Jobb az együttműködési készség a vállalatok között. Az Ikarus és a Ganz Villamossági Művek arra törekszik, hogy külföldi piaca megszilárdításáért megfelelő szervizhálozatot hozzon létre. Öröndetes: az elektronikai üzemek végre közősen rendezik alkatrészvásárlási és termékszerkezeti elképzeléseiket. A vállalatok bíznak benne, hogy

eszközeikkel, lehetőségeikkel képesek megoldani feladataikat. Különösen dicséretes: kevesebb a kifelé mutogatás, több a saját gondjaik enyhítésére fordított energia.

Munkaerő

— A múlt években tovább nőttek Budapesten a munkaerőgondok, nemcsak az iparban, hanem a szolgáltatásokban, a kereskedelemben, a vendéglátásban is. Mi is a valóságos kép?

— Az országban először Budapesten merültek ki a létszámnövekedésre alapozott extenzív fejlesztés tartalékai. A hatvanas évek közepére teljessé vált a foglalkoztatás, mérséklődött a felvándorlás, nem csekély részben a vidéki ipartelepítés hatására. Tíz év alatt 148 ezerrel csökkent a létszám a budapesti iparban. S a másik mai folyamat: csökken a munkaképes korúak száma Budapesten, vagyis a nyugdíjba vonulókat nem pótolják a munkába lépő fiatalok.

— A munkaerő-gazdálkodásnak vannak morális oldalai is.

— Feltétlenül. Gondjainkat tetézte, hogy több a munkahely, mint a munkaerő, ezért a kereslet meghaladta a kínálatot. Általánossá vált a munkaerőhiány, s ebben a helyzetben nőtt a fluktuáció, lazult a fegyelem, eltorzultak a bérezési arányok.

— Sokszor hallunk kapun belüli munkaerő-fölöslegről.

— Valóban: tovább bonyolítja a helyzetet, hogy sok helyütt munkaerő-fölösleg keletkezett. Több gyár; üzem — túlzott biztonságra törekedve — a munkacsúcsokra tervezte a létszámot. Ebben része van annak is, hogy a rendeletek az átlagbér-színvonal tartására ösztönöztek. Mindezek hatására vált Budapesten ellentmondásossá az állapot: egyrésze van munkaerőhiány és -fölösleg. A Budapesti Pártbizottság éppen ezért elsőrendű feladatként foglalkozik a munkaerő-gazdálkodással, minden eszközzel elősegíti az ésszerű szervezési eljárások meghonosítását, a munkafegyelem javítását, a realisabb létszámtervek készítését, a teljesítmény szerinti bérezés becsületének megteremtését.

— Milyen eredményekről lehet beszélni?

— Nőtt a hatékony, korszerű berendezések kihasználása. Többben dolgoznak teljesítménybérben, az üzem-, és munkaszervezés javításával sok kéz szabaddult fel, végezhet értéke-sebb munkát. Csökkent az utóbbi években a fluktuáció, a vállalatok nagyobb gondot fordítanak a munkaidő jobb kihasználására.

— A gyáraknak változtatlanul számolniuk kell a létszám csökkenésével.

— A múlt években, ha akarták, ha nem, a csökkenés bekövetkezett. De ma már nem elég csak a csökkenésre számítani! Nagyobb tudatosságra van szükség. Nemcsak csök-

kenést, hanem csökkenést is tervezni kell, átgondolt intézkedésekkel elérni, hogy a legmagasabb technika, a legértékesebb termékek találkozzék a legjobb szakember tudásával. Úgy tűnik, az eddigi intézkedések — kötelező munkaerőközvetítés, egyes adminisztratív munkakörökben létszámfelvételi tilalom — bár csökkentették a munkaerőmozgást, nem oldották meg a társadalmilag szükséges átcsoportosítást. Kevés erre a jó példa. Ezért a szigorúbb gazdasági eszközökre is szükség van, első-sorban a szervezettebb munkára, amely megteremtheti a lehetőséget a jövővel emelkedésére, az értékrendek helyreállítására.

Takarékosság

— Egy másik, sokat emlegetett fogalom: a takaré-kosság.

— Népgazdaságunkban meglevő eszközeinkből kell megteremteni a fejlődés feltételeit. Ennek egyetlen útja a takaré-kosság. S ebben nem lehet differenciát tenni kis és nagy ügyekben, nem lehet egymásra mutogatni: ha ők pazarolnak, én miért takarékoskodjak? S még valamit: a lakosságot hagyni kell takarékoskodni. Ez viszont már azzal is jár, hogy nemcsak a termelésben, hanem a fogyasztásban is gazdaságosabb szemléletre van szükség. A takaré-kossággal összefügg a megfelelő áruellátás. Az, hogy ne kelljen fölösleges dolgokat tartálékolnia a kereskedelemnek, s megvásárolnia a vevőnek, hogy ne kelljen egyik üzletből futkározni a másikba egyes cikkeket, s ne kelljen egy gépnek nagyobb egységét megvenni, hanem kaphatók legyenek kisebb alkatrészek is.

— A takaré-kosság és a pazarlás egymásnak ellentmondó, de szükségszerűen egymás mellett emlegetett fogalmak.

— Sok mindent eldobunk, amit inkább óvni kellene. A tankönyvek példája már nem újkeletű. De hasonlóan bánunk az üveggel is. Sok árut különlegesen csomagolunk, olyat is, amihez ez fölösleges. A hetvenes évek elején kitágult a világ. Hamar megismertük, hogy milyen is a „fogyasztói”, az „eldobó” társadalom. Mi ezt nem követhetjük, hiszen a világon mindenütt rákényszerültek a takaré-kosságra. A takaré-kosság tehát általános magatartás; nemcsak a termelésben, hanem a fogyasztásban is ésszerűnek kell lenni. Ezt indokolja: munkánk külső és belső feltételei változtak, ezért a szigorúbb feltételek szigorúbb gyakorlatot követelnek. Ehhez viszont mindenütt nagyobb rend és fegyelem kell, hiszen mindenféle rendtelenség, fegyelmezetlenség, pazarlás árt a közö-ségnek. Csak akkor lehet gazdaságpolitikánkhoz — és politikánkhoz — a tömegek egyetértését, támogatását megnyerni, ha újból és újból bizonyítjuk: céljaink, terveink választ adnak korunk új jelenségeire.

Horváth István